

Quorum quidem tametsi ²² numerosus exercitus , spernendus tamen est , quoniam nullo duce regitur , sed errore tantum temere , ac pa- sim ^a lymphante raptatur . Qui si quando contra nos ^b aciem struens valentior incubuerit , nostra quidem dux ^c copias suas in arcem con- trahit ; illi vero circa diripiendas inutiles ^d sarcinulas occupantur . At nos desuper irridemus , vilissima rerum quæque rapientes , securi to- tius furiosi tumultus , eoque vallo muniti , quo graffanti stultitiae ad- spirare fas non sit .

INTERPRETATIO.

a bacchante. b militans. c ratio. d onera.

NOTE.

22. *Numerosus exercitus.*] Stultorum major est , quā philosophorum numerus , juxta illud Ecclæ . i . *perversi diffi- cile corrugantur* , & stultorum infinitus est numerus . Nimis philosophorum est vitare præcipitationem & præjudicium ad inveniendam veritatem , quod ut dif- fícile , sic paucorum est . Stultorum ve- ro præcipitatione & præjudicio in erro- rem primū , deinde in vitia labi , quod ut infinitis fere modis fieri potest , sic & facillimum & plurimorum est . Sed multitudine non absolvit stultitiam , nec minus sunt vituperabiles , quod plu- res sint stulti .

Hinc illa stultorum turba spernenda est ; nullo duce regitur , sed errore temere lymphante , adeoque circa diripiendas inu- tiles sarcinulas occupatur . 1. *Spernenda* est : nam virtus vera sapientia comes individua & semper & sola libera est , quæ , etiam si corpora capta sunt armis & vinculis constricta , jus tameca suum atque omnium rerum impunitam liber- tam tenet . 2. *Nullo duce regitur* : in

hōc enim vitij & virtutis asseclæ diffe- runt , quod hi certis ; illi nullis tenean- tur legibus , quod virtus uno modo , vi- tium infinitis haberi possit : norma enim unica sit , necesse est . 3. *Errore lymphante raptatur* ; hoc est errore in furo- rem agente : *lymphatus* enim dicitur , qui , ceu à Nymphis lympharum præsi- dibus actus , in futorem abreptus est : ita Virgil . 7. Æn . v . 37 .

Immensam sine more furit lymphata per urbem.

4. *Circa inutiles sarcinulas occupatur* : suis quippe obscurata perturbationibus , omnes suas curas cogitationesque ponit in caducis rebus , quæ velut pondus inu- tile mentem ita opprimunt , hanc ut non sinant veritatem virtutemque cole- re . Contrà vero sapientia , quæ ratione tanquam duce regitur , spretis caducis rebus , veritati virtutique sic vacat , ut non modò instar sideris emicet , sed turris instar inexpugnabilis ab omnibus stultitiae telis sit tuta .

METRUM IV.

QUOD vocatur Phalecum à Poëtā qui dicebatur φάλευτος . Est autem Carmen constans ex uno genere versuum , quorum quilibet endecasylla- bus constat spondeo , dactylo , & tribus trochæis .

ARGUMENTUM.

HOMO Metūs Speique liber , inquit Philosophia , non movetur ; aut periculis maris , terræ , & coeli ; aut tyran- norum furoribus ; quibus Spei Metusque servus , oppressus jacet .

Quisquis composito serenus ævo ,

INTERPRETATIO.

Quicumque , composita suā vitā , tranquillus

NOTE.

1. *Serenus.*] Serenus dicitur à Græco ξένος , quod est siccus . Hinc à serum , est sereo ; à quo serescere , quod est siccari : unde Lucretius l . i .

Denique fluitifrago suspensa in littore vestes

Vvescunt , eadem dispensa in sole serescunt .

Propterea quæ nubes in auras vanes- centes terram siccari sinunt , hæ vocan- tur serenæ Virgilio l . Georg . serena ventus agit nubes . Ex quo factum est , ut frons excussis rugis serena diceretur Martiali & aliis . A fronte denique vox illa translata est ad ipsam mentem , quatenus hæc libera est à perturbationi- bus , quibus turbari solet . Sic nunc accipitur : Sicque à Latinis auctoribus accipi solet . Lucret . lib . 2 .

Qua placidum ducunt avum , vitamque serenam .

1. *ævo.*] Id est , vitæ . Ævum enim dicitur à Græco αἰών , hoc autem quasi αἰώνιος semper existens : sed res vivens non censetur existere , nisi quatenus vitæ suæ afficitur : hinc pro diverso ge- nere vitæ , ævum aliud est perpetuum , quod mentium est : aliud certo defini- tum tempore . Hic agitur de ævo five vitæ hominis : quemadmodum ab Horatio dicitur homo ævi brevis : & à Vir- gilio de apibus , 4. Geo . v . 206 .

Ergo ipsas quamvis angustus terminus ævi

Excipiat : neque enim plus septima du- citur ætas .

Ævum autem five vita hominis tum dicitur componi , cum secundum ipsam Dei voluntatem , quæ prima est morum regula , regitur : ex quo summa oritur animi tranquillitas .

Fatum sub pedibus dedit superbū,
Fortunamque tuens utramque rectū,
Invictum potuit tenere vultū;
5. Non illum rabies mināque Ponti
Versum funditus excitantis astū,
Nec ruptis quoties vagus caminis.

INTERPRETATIO.

contemp̄it mortem imperiosam, & inspi- | mitam; hunc non sollicitabit aut furor
ciens constanter fortunam prosperam ad- | terrorque maris agitantis summos imosque
versamque, valuit servare faciem indo- | fluctus suos.

NOTÆ.

2. *Fatum.*] Id est mortem: fatum enim à fando videtur dici, quasi voluntas, decretum, iussum, & dictum Dei: nam quid aliud est fatum, inquit Minutius felix in Octavio, quam quod de unoquoque nostrum Deus fatus est: quamobrem cùm divinā voluntate sit statutum omnibus hominibus mori, Hebr. 9. idcirco mors etiam Christianis vocari potest fatum: ut nunc vocatur: fatum autem sive mortem sub pedibus dare videtur, qui commissus Dei arbitrio, nec perit vivere nec metuit mori: libera te, inquit Seneca ep. 80. prius metu mortis; illa nobis primum jugum imponit; deinde metu paupertatis. Sic Virgil. 2. Geor. v. 490.

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas,
Atque metus omnes & inexorabile fa-
tum

Subjecit pedibus strepitumque Acheron-
tis avari.

3. *Fortunamque tuens utramque rectus.*] Fortuna Ethnici erat numen, à quo illud omne putabant procedere, cuius causam ignorabant: nam *Fortuna*, inquit Tullius 1. Acad. efficit multa improvisa nobis propter obscuritatem ignorationemque causarum. Hinc illam faxi instar globoſi prædicabant volubilem, quod globosi circuitus non circius, quam eventus, quorum causas ignoramus, sepe excipiunt. Hinc illam fecere duplē, secundam scilicet, à quā bona saltē exterioria, & adversa, à quā

mala contraria proficerentur: quod ignoratā causā sèpius ab uno ad alterum statum transcamus. Rejecto autem falso illo numine, hic intelliguntur res prospera & adversa, quas virtutem colit, sic intuetur *rectus* ut neque deprimitur afflictarum pondere, neque vento prosperarum erigatur: legitur ex *vultu*, qui cùm nec tristior adversis, nec hilarior secundis fiat, invictus manet. Non possum tacere verba Horatij 3. Carm. od. 3. quamvis omnibus nota,

Iustum & tenacem propositi virum.
Non civium ardor prava jubentium
Nem vultus instantis tyranni
Mente quatit solidam, neque austus
Dux inquieti turbidus Adrie,
Nec fulminantis magna Iovis manus:
Si fractus illabatur Orbis
Impavidum ferient ruine.

5. *Non illum rabies mināque Ponti.*] I. Mare ventis præsertim agitatum turbatumque adeo terribile est, ut vi- ris etiam fortissimis metu incutere posse videatur: unde Horatius Carm. 1. 1. od. 3.

Illi robur & os triplex.
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisi pelago ratem
Primus nec timuit precipitem Africum
Deserantem aq. Itonibus
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,
Hinc dicuntur rabies mināque maris: 22
rabies quidem, quod more rabidi fu-
lentisve canis huc & illuc rapiatur;

Torquet fumificos Vesevus ignes,
Aut celsas soliti ferire turreis
Ardentis via fulminis movebit.

INTERPRETATIO.

aut mons Vesuvius, cùm inconstans emit- fulminis accensi, quod consuevit percutere
tit flamas fumantes factō exitu, aut iter alta edificia.

NOTÆ.

mina verò, quod sublimes fluctus mor- tem intentent: Sic enim Virgil. 1. Æn. 7. 166.

Hinc atque hinc vasta rupes geminique
minantur

In cœlum scopuli.

Atqui quisquis pedibus subjecit fatum, ille his maris periculis non movetur: quod hæc nihil aliud fuit, quam præfagia mortis, quam ille contemnit. Mare autem vocari *Pontum* jam diximus Met. 2. v. 14.

8. *Vesevus.*] II. Terra etiam, ea præsertim quæ è suo sinu emitit ignes, terribilis est: neque tamen hanc, propter prædictam rationem, metuit qui sub pedibus dedit fatum. Hujusmodi est Vesevus. Vesevus autem qui & Vesuvius, mons est Campaniæ prope Nolam, ex cuius cacumine sèpius erumpunt ignes, morte præsertim Plinij infames: aiunt enim celeberrimum hunc auctorem, qui cognoscendi hujus ignis studio eò se contulerat, fumo flammisque inde emissis extinctum fuisse. Hujus montis meminit Virgilii 2. Geor. v. 224. ubi ejus fertilitatem commendat.

Talem dives arat Capua & vicina Ve- sevo
Iratus cadat in terras & judicet ignis.
Ora jugo.

Ignes quidem Vesevi sunt fumifici: quia oriuntur ex terrestri exhalatione, quæ quandiu terris inclusa constringitur, fumus est, at liberius per aëra iter nactaflammam concipit, statim propter majorem partium concretionem pristinam fumi formam resumpta: proptereæ ex eo monte, ut aiunt Conimbric. Meteor. tract. 11. cap. 3. aliquando nu- bres adscendere visa est, que pini similitu- dinem & formam referebat. At ignes hi

non emicant, nisi ruptis caminis, sive exitu sibi factō: quoniam si exhalatio, prædicta ignis subterranei materia, viam invenisset factam; in auras potius abjicit, quam in ignem: quod cùm fiat, interrupti vicibus, propterea mons ille nunc vocatur *vagus*.

10. *Via fulminis.*] III. Cælum, præsertim fulminans, adeoque fulgurans, & tonans maximè terribile est; quod præsentem intentare mortem videatur. Hinc qui malæ conscientiæ stimulis sive potius furiis agitantur, hi fulmina præcipue, adeoque fulminum præfagia, fulgura & tonitrua metuunt: sicut C. Cæsar Caligula qui, ut loquitor Suetonius, Deos tantopere contemneret, ad minimâ tonitrua & fulgura connivere, caput obvolvere; ad verò majora præripere se è strato, sub lettumque condere solebat: Sicut etiam quilibet impius, iudicio Juvenalis 1. 5. Sat. 13. fulmine terretur.

Hi sunt qui trepidant & ad omnia ful- gura pallent
Cum tonat: exanimes primo quoque murmur celi:

Non quasi fortuitus nec ventorum ra-
bie, sed

Iratus cadat in terras & judicet ignis.
Fulmen autem & fulgor non solum origine, verò etiam naturâ conveniunt. Conveniunt quidem origine, quod utrumque, Varronis arbitrio in 4. de 1. 1. à fulgore dicatur. Conveniunt etiam naturâ, quod utrumque sit exhalatio accensa. At differunt, quod fulgor vix natum, perit: fulmen non prius extinguitur, quam ad terras usque pervenerit, simile his stellis, quas, inquit Virgil. 1. Geor. v. 365.

— Vento impendente videbis

Quid tantum miseri feros tyrannos
Mirantur sine viribus furenteis?
Nec speres aliquid nec extimescas,
Exarmaveris impotentis iram:

INTERPRETATIO.

Eur infelices ita stupent tyrannos crudeles, que metuas, tumque exarmabis furorem
accensos furore inani. Nihil optes, nihil effrancati infirmique tyranni:

NOTÆ.

Principes cælo labi nostisque per umbras
Flammarum longos à tergo albescere tra-
ctus.

Propterea nominatur hic via fulminis
ardentis, diciturque fulmen solitum cel-
sus ferine turres. Nimurum accensa illa
exhalatio nubibus excussa, aut per nu-
bium latera emittitur, aut per inferio-
rem nubis subjectæ partem. Si primum:
fulminis via sic obliqua est, illud ut
sublimia potius, quam humilia sibi
obviam habeat. Si verò alterum: quem-
admodum mensa corio supposita, co-
rium reddit perforatu facilius, sic cor-
pus sublime nubi subjectum, nubem,
quà illud huic responderet, reddit fragi-
liorem, adeoque viam sibi parat, quâ
fulmine ruente percutiatur. Verum nec
fulmen illud, potest malum inferre gra-
vius morte, quam cùm non metuat ille,
de quo nunc agitur; idcirco nec ful-
mine movetur. Senec. in Thyest.
v. 347.

Rex est qui posuit metus...
Quem non concuiciet cadens
Obliqui via fulminis...
Qui tuto postus loco,
Infra se videt omnia,
Occurritque suo libens
Fato: nec queritur mori.

11. Quid feros tyrannos.] Denique
qui neque fluctuum marinorum furori-
bus, neque ignium subterraneorum in-
cendiis, neque Jovis fulminantis iicti-
bus terretur, hic multò minus metuit
tyrannos, quorum minor esse videtur
nocendi potestas. Tyrannus apud vete-
res idem erat quod rex sive princeps: at-
que ira fortè vocatus à turribus sive su-
blimibus ædificiis, in quibus manere

solent reges: unde Horatius pauperum
tabernas regumque turres opponit l. 1.
Carm. od. 4.

Pallida mors aquo pulsat pede pauperum
tabernas

Regumque turres; ô beate Sexti.
Sic Virgilius de tyranno loquitur 7.
Æn. v. 266.

Pars mihi pacis erit dextram tetigisse ty-
ranni.

Sed apud recentiores autores tyran-
nus ille solùm dicitur princeps, qui su-
premā suā potestate abutitur: quo mo-
do idem Virgil. 9. Æn. v. 365.

Conveniunt, quibus aut odium crudeli-
tyranni,

Aut metus acer erat.

Neque verò ejusmodi tyrannos ti-
met, qui magnitudine & fortitudine
animi prædictus, nihil à rebus creatis
aut sperat aut metuit: Harum enim virtu-
tum, inquit Cic. 3. de offic. est pro-
prium nil extimescere, omnia humana
despicere; nihil quod homini accidere pos-
sit, intolerandum putare. Ex quo idem
Orator conficit fortitudinem esse dolorum
laborumque contemptionem. Quare mag-
nanimis viris feri tyranni habentur sine
viribus furentes. Igitur

13. Nec speres aliquid nec extimescas.] Hoc est sententia Platonis, quam sibi
deinceps usurpaverunt Stoici, unanimi-
que consensi approbarunt omnes cùm
oratores tūm poëta. Plato enim in Phi-
lebo ait oportere eum, qui intelligendi
sapiendique vitam elegit, nullatenus gau-
dere vel dolere. Seneca ille Stoicus de
beata vitâ c. 5. potest, inquit, beatus di-
ci qui nec cupit nec timet, beneficio ratio-
nis. Cicero, versu 11. & Virgilius,

At

15. At quisquis trepidus pavet, vel optat,
Quod non sit stabilis, suique juris,
Abjecit clypeum, locoque motus
Necit, quâ valeat trahi, catenam.

INTERPRETATIO.

Sed quicumque metuit tremens, aut sperat, | sui, depositus scutum, & suâ sede disjectus
is, quoniam non est constans & compos | componit vincula, quibus rapi possit.

NOTÆ.

versu 2. hujus metti citatus: quibus
addi potest Martialis l. 10. ep. 47.

Quod sis, esse velis, nihilque malis:
Summum nec metuas diem, nec optes.

Scilicet mens caducarum rerum spei
metusque libera, hinc à corpore erro-
rum virtiorumque fonte liberatur, inde
verò Deo veritatis virtutisque princi-
pio conjungitur: quare exarmat iram,
cujus est duntaxat aut auferre bonum
quod optes, aut inferre malum quod ti-
meas; quique tibi irascitur, hic im-
potens est: five quia quod ira libidoque
rapiunt, sequitur, talis enim homo,
etiam Ciceroni impotens dicitur; five
quia nocere non potest.

15. Quisquis... pavet vel optat.] E
contrario quicumque metu aut spe ca-
ducarum rerum afficitur, is; 1. non
est stabilis, quod vel supplicio vel præ-
mio mens ejus à primâ veritatis virtu-
tis normâ recedere sit parata; 2. sui
juris non est, quod mancipia non tam ser-
vi dominorum, quam ille cupiditatum
vel timorum; 3. abjecit clypeum, quod
magnitudo fortitudineque animi, quam
abjecit, sit ipsius animi robur & tutela;

4. loco motus, ut miles extra suum ag-
men; quod tranquillitas animi, à quâ
recessit, propria sit ejusdem animi sedes;
5. necit catenam quâ valeat trahi; quod
spem metumque, quibus ut cæteris per-
turbationibus mens humana rapitur,
conceperit, conceptosque fovere stu-
deruit.

Neque aliud nobis hic videtur anno-
tatione dignum, nisi fortè interpretatio,
& usus hujus vocis clypeus v. 17. Cly-
peus autem, clipeus, clipeus, clypeum,
clypeum, & clypeum neque origine neque
usu nobis differre videntur. Origine
quidem clypeum, (idem dicas de cæ-
teris,) judge Salmasio, dicitur κλῆπος
μετάθεσις ex κύκλῳ in orbem actum
sive ovatum; quod ea sit figura hujus
corporis. Usu verò clypeus sive clypeum
est textum rotundum, quod ad pom-
pam, insculptis cælatur imaginibus, &
ad pugnam, lèvam militis partem te-
git: unde à corpore ad mentem trans-
latum id nomen, nunc magnitudinem
fortitudinemque animi, ut dictum est,
significat.

PROSA IV.

ARGUMENTUM.

BOETIUS de intelligentia praedictorum, suoque vulnere à Philosophia interrogatus, memoratis primùm quidem loco, habitu, & vultu, quibus non ita pridem excipere solebat Philosophiam, deinde verò præceptis, quæ & à Philosophia acceperat, & diligenter executus fuerat, injustas refert sui exsilij causas.

Sentis-ne, inquit^a, hæc, atque animo illabuntur tuo? Es-ne^b ὄνος λύγες? Quid fles? Quid lacrymis manas?^c Εἴσοδα μὴ κεῦθε ρόη: Si operam medicantis exspectas, oportet vulnus deteges.

INTERPRETATIO.

a Philosophia. b asinus lyra. c dic, | neque mente tegas.

NOTÆ.

1. *Sentis-ne hac.*] I. Boëtius interrogatur à Philosophia de intelligentia praedictorum: cùm enim auctore Tullio i. Acad. neque hoc quicquam sit turpius, quām cognitioni assertionem approbationemque precurrere; propterea Boëtius non antè debuit de praedictis ferre judicium, quām illa animo illapsa suo percepit: hinc Philosophia rogit Boëtium, sit-ne istorum, sicut asinus est lyra, auditor tantum, ὄνος λύγες? Nimurum tanta est tamque nota asini stupiditas, hic ut Græcis Latinisque hominibus in proverbio sèpius fuerit, ad significandam hominis ignoracionem. Sic dicitur ὄνος εὐ πιθυκοις asinus inter simias: ὄνος εὐ μελίταις asinus inter apes, dum stultus inter callidos, aut piger inter sedulos occurrit. Sic ὄνος κερανὸς μὴ στήνεις γέτης asinus

ni caput ne laves nitro, dum prohiberis operam perdere in docendis rudibus: quemadmodum Horatius ait l. i. Saty. Sat. 1.
Infelix operam perdas: ut si quis asellum In campo doceat parentem currere frenis
Sic ὄνος περὶ αὐλῶν ασinus ad tibiam: ὄνος λύγες ασinus lyra suppl. auditor; si ve ut alij legunt, ὄνος περὶ λύγες ασinus ad lyram: prior lectio non solùm est nostri Auctoris, sed ipsius etiam Varronis in Satyra que testamentum inscribitur apud Agellium l. 3. c. 16. liberi, inquit, si erunt ὄνοι λύγες ex hæredes sunt. Alterutrum autem ex his dicitur ad significandum hominem, qui quamvis voces patulis auribus excipiāt, verborum tamen significationem non percipit.

Præterea idem Boëtius interrogatur

CONSOLATIONIS PHILOSOPHIÆ. LIB. I.

43

Tum ego^a collecto in vires animo: ^b An ne adhuc eget admonitione, nec per se satis eminent fortunæ in nos sœvientis asperitas? Nihil-ne te^c ipsa^d loci facies movet? Hæccine est bibliotheca, quam certissimam tibi sedem nostris in^e Laribus ipsa delegeras? in quâ^f mecum sœpe residens, de divinarum humanarumque rerum scientiâ disserebas? ^g Talis^h habitus, talisque vultus erat, cùm tecumⁱ naturæ secreta rimarer, cùm mihi^j siderum vias radio describeres, cùm^k mores nostros totiusque vitæ rationem ad cœlestis ordinis exemplar formares?

INTERPRETATIO.

a Boëtius. b respondeo. c ô Philo- | tudo. g Physicam, h Astronomiam. i Mo-
osophia. d domo nostrâ. e an. f habi- | ralem.

NOTÆ.

de causâ suorum fletuum, suatum lacrymarum: Quid fles? Quid lacrymis manus? quod vocatur ejus vulnus, quodque medicanti Philosophia oportet detegere: morbus enim non sanatur indicata ignoratique ejus causa. Hinc Philosophia Boëtium ad loquendum hortatut his Homeri verbis, Εἴσοδα μὴ κεῦθε ρόη Fare nec occultes animo.

2. *Loci facies.*] II. Boëtius meminit adjunctorum, quibuscum antè, & tunc exceptit Philosophiam; ut ex utriusque statu discrimine *fortuna in ipsum sœvientis asperitas* cognoscatur ab ipsa Philosophia, cuius natura & species, quibus Boëtius instructus fuerat, prononuntur. Primum quidem adjuncta hæc, sunt *locus, habitus, & vulnus* Boëtij. *Locus* antè fuit bibliotheca sive locus librorum, cuius parietes, ut infra dicitur, erant ebore ac vitro compiti: quales esse consueverant aedes divitium, teste Horatio l. 2. Carm. od. 18. *Locus* tunc est folidus & obscurus carcer. *Habitus* antè bona; tunc mala corporis animaque affectio. *Vulnus*, qui ut mentis sic reliqui corporis sermo quidam tacitus est, antè hilaris; tunc tristis. Deinde natura Philosophia aperitur, antiquâ hæc Philosophia definitione, divinarum humanarumque rerum scientia: Philosophus enim inquit Tullius l. de Orat. is est, qui omnium rerum divinarum atque humanarum naturam causasque poscit.

F ij

³ Hæcne præmia referimus tibi obsequentes : Atqui tu hanc sententiam Platonis ore sanxisti , Beatas fore resplicas , si ^a eas vel studiosi sapientia regerent , vel earum rectores studere sapientia contigissent . Tu ejusdem viri ore hanc sapientibus ^b capessendæ reipublicæ necessariam caussam esse monuisti , ne improbis flagitiosisque civibus urbium relæta gubernacula , pestem bonis ac perniciem inferrent . Hanc igitur auctoritatem securus , quod à te ^c inter secreta otia didiceram , transferre in actum publicæ administrationis optavi . ⁴ Tu mihi , & qui te sapientum mentibus inseruit Deus , ^d consij , nullum me ad ^e magistratum , nisi commune bonorum omnium studium detulisse .

INTERPRETATIO.

^a Philosophi regerent , aut reges philosopha- | d testes estis. e procurementem muneris
rentur. b administranda. c studendo. | publici.

NOTÆ.

³. *Hæcne præmia.*] III. Boëtius meminit præceptorum Philosophorum , quorum tanta est ad rem publicam optimè administrandam utilitas , ut idem Boëtius cum ipsâ Philosophiâ merito conqueri videatur de suis calamitatibus : hæcne , inquit , præmia referimus tibi obsequentes ? Summa , inquam , est præceptorum Philosophorum ad tempuplicam optimè regendam utilitas ; quod his veluti principiis miratur virtus , ut præsentis sic futura felicitatis semen . Hinc Plato l. 5. de repub. suggenter ipsâ Philosophiâ , ait , beatas fore resplicas ; si eas vel studiosi sapientia regerent ; quatenus Philosophi in magistratum viciunt ; vel earum rectores studere sapientia contigissent ; quatenus qui in magistratum vencunt , Philosophi fiunt . Hinc ejusdem viri , aimirum Platonis dialogo 6. de repub. ore hanc sapientibus capessenda reipublica necessariam caussam esse monuit Philosophia , ne improbis flagitiosisque civibus urbium relæta gubernacula , pestem bonis ac perniciem inferrent : ut enim optimi Moderatores suis præceptis exemplisque subditos ad virtutem ducant : sic malo suo saltē exemplo ad vitium . Nam ita profecto est , inquit Lipsius in præfatione Politicorum , artâ quâdam catenâ devinči sumus , qui imperamur cum imperante . Et ut in corpore mens sana aut insana esse non po-

test , nisi ut pariter vigeant aut languant ejus functiones : non item in hac societate princeps . Ad virtutem ille prait ? Sequimur : ad virtutis inclinamus . Bene beataque agit ? floremus . improspèrè ? labimur aut ruimus cum illo . Atque ut à sole in subiecto hoc orbe lux aut tenebra : sic à Principe apud subditos prava pleraque aut recta . Cesar ille non animosè magis , quām verè dixit :

— Procerum motus hac cuncta sequuntur .

Humanum paucis vivit genus .

Hinc ipse Boëtius hanc auctoritatem securus quod à Philosophiâ inter secreta otia , sive cæterorum hominum colloquii & interpellationibus non impeditus , didicerat , transferre in actum publicæ administrationis optavit , à theoriâ , ut loquuntur , ad praxim progressus .

⁴. *Tu mihi.*] IV. Boëtius addit se præcepta Philosophica diligenter executum fuisse , seque eo duntaxat fine ad Magistratum accessisse . Vallinus monet scribendum hic esse magisteriatum ; quod Boëtius fuerit magister officiorum , quæ dignitas passim magisteriatus appellatur , quodque ea , quæ Boëtius præclarè à se facta mox recenset , in eâ dignitate constitutus fecerit . Sed hæc ita fuerint , nihil hic mutandum arbitramur , quod generalis hic loquendi modus aptior sit ad probandum Boëtium præceptis Phi-

¹ Inde cum improbis graves , ^a inexorabilesque discordia , & quod conscientia libertas habet , pro tuendo jure , spreta potentiorum semper ^b offensio . ^c Quoties ego Conigastum in imbecillis cuiusque fortunas impetum facientem ^c obvius excepti ! ^d Quoties Triguillam ^d regia præpositum domū , ab inceptâ , perpetraataque jam prorsus injuriâ dejeci !

INTERPRETATIO.

^a implacabiles. b inimicitia. c occurrens. | d vulgo Intendant de la Maison Royale.

NOTÆ.

Iosophilicis semper fuisse addictissimum , ita ut ne ad unam quidem dignitatem , nisi communi bonorum omnium studio impulsus pervenerit : quâ de re ut nullus supereslet dubitandi locus , jusjurandum , affirmationem religiosam adhibet : Tu mihi & Deus consij . Sic S. Paulus Roman. 1. & ad Philipp. 1. jurat : testis mihi est Deus . Sic jurat Nilus Æneid. 9. v. 428 .

O Rutuli , mea frans omnis : nihil iste , nec ausus ,
Nec potuit : calum hoc & conscia sidera testor .

Optime tandem Deus dicitur Philosophiam sapientium mentibus inseruisse : nam Philosophia cognitione & amore optimarum rerum continetur : Sicut autem Deus creando Materiam , eidem figuram & motum sic impressit , ut quicquid subinde huic materia accedit figura & motus , id nihil aliud sit , quām quidam prioris figura & motus modus , sive ut loquuntur determinatio : haud aliter Deus creando mentem humanam , eidem notionem & inclinationem de eo quod Est sive de ipso Deo ita impressit , ut quicquid postea in eâdem mente oritur notionis & inclinationis , saltem optimarum rerum , id nihil aliud sit , quām quidam prioris notionis & inclinationis modus , sive ut aiunt determinatio . Hinc Lucretius lib. 5 .

Nam si , ut ipsa petit majestas cognita rerum ,
Dicendum est : Deus ille fuit , Deus , incluse Memmi .

Qui princeps vita rationem invenit eam , qua

Nunc appellatur sapientia : quique per

artem
Fluſibus è tantis vitam , tantisque tenebris

In tam tranquillo , & tam clarâ luce loca vit .

⁵. *Inde cum improbis.*] Quod videlicet præceptis Philosophicis addictus non nisi communi bonorum omnium studio ad magistratum accesserit Boëtius , eidem fuerunt cum improbis graves , inexorabilesque discordia : hinc enim diversa Boëtij & improborum cogitationes : hinc pro tuendo jure spreta potentiorum semper offensio : quæ est conscientia libertas : conscientia enim hic nihil est aliud quām mens veri bonique ut conscientia sic convicta : tanta est autem hujus conscientia libertas , ut ab omnibus hominum iuriis sit tuta . Hinc plurima fuerunt Boëtij in suos cives beneficia , de quibus seorū dicendum est .

⁶. *Quoties ego Conigastum.*] Primum Boëtij in suos cives meritum . Conigastus , sive ut scribit Cassiodorus , Cunigastus vir fuit potens apud regem Theodericum , quod vel ex eo patet , quod , referente Cassiodoro 1. 8. ep. 28 . Athalaricus rex ad eum scripterit , eundemque illustrem appellariit . Hic autem Conigastus è quâ apud Theodericum pollebat , auctoritate abusus , in imbecillis cuiusque fortunas faciebat impetum , quem Boëtius pro suâ virtute sapius impressit magister officiorum obvius : hujus quippe Magistratus erat Praefectos provinciarum judicare , & , querelis Provincialium acceptis , de iis ad principem , cujus in aulâ versabatur , referre .

⁷. *Quoties Triguillam.*] Secundum Boëtij meritum , primo tanto maius ,